

KOMORÓCZY GÉZA KÖSZÖNTÉSE: LAUDÁCIÓ

a Bacher Vilmos-emlékérem átadásának alkalmából

2013. december 5.

MTA TK Országház u. 30, Jakobinus Terem

Írta Nádasdy Ádám

Hölgyeim és Uraim, tisztelt Egybegyűltek!

Bacher Vilmos emlékére jöttünk itt ma össze, aki éppen 100 éve halt meg, s akiben a múlt egyik legkiválóbb magyar zsidó tudósát tiszteljük: igazgatója volt a Rabbiképzőnek, egyben a Talmud-kutatás terén világszerte elismert tekintély. Az ő emlékére született meg 1989-ben a döntés, idézem:

„Hogy a hebraisztika és a zsidó tudományok méltó megbecsülését a magyar szellemi életben fenntartsa és gyarapítsa, s e tudományok múltbeli jeles hazai művelőinek emlékét ápolja, a M. Tud. Akadémia I. (Nyelv- és Irodalomtudományok) Osztályának Judaisztikai Kuratóriuma elhatározta, hogy évről évre ünnepélyes keretek között egy tudományos előadást fog szervezni a hebraisztika, judaisztika és a magyarországi zsidóság történetének kutatása körében, Bacher Vilmos Emlékelőadás elnevezéssel.”

Azóta 10 kiváló judaista és hebraista tartott előadást és kapta meg a Bacher-érmet, köztük Telegdi Zsigmond, Schweitzer József, Vermes Géza, Joshua Blau, vagy Menahem Schmelzer. Helyénvaló, illő és természetes, hogy a mostani alkalommal a Bacher-előadást a magyar judaisztika nagy öregje, Komoróczy Géza, az ELTE professor emeritusa, az MTA Judaisztikai Kutatóközpont egykori vezetője tartsa meg.

Komoróczy a budapesti és a prágai egyetemen tanult orientalisztikát. Kiválóan járatos az ókori keleti nyelvekben, elsősorban mégis történésznek tartja magát. Őt az ókori Kelet – és annak fő letéteményese és mindmáig örököse, a zsidóság – mint emberi közeg érdekli és foglalkoztatja. Mint a jó történészeknek általában, munkái legalább annyira szólnak a jelenről, mint a múlttól -- éppen tőle tanultuk meg, mennyire relevánsak és aktuálisak az ókor egzisztenciális problémái a mai világban is.

Ő alapította 1985-ben az ELTE-n az Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszéket, és 1988-ban az MTA Judaisztikai Kutatócsoportját. Megjárta a Nyugatot mint vendégprofesszor, és a Keletet mint kutató -- majdnem azt mondtam: „mint tanuló”, mert Komoróczy holtáig az fog maradni, amire csak a latinban van jó szó: *studens*, aki tárgyával szeretettel foglalkozik. Munkásságát tanúsítják tudományos kitüntetései: így többek között a Bar-Ilan University emlékérmé; The Hebrew University Jerusalem emlékérmé; a Széchenyi-díj; az Akadémiai Díj. 1989 és 1997 között a Zsidó Tudományok Nemzetközi Unió (Jeruzsálem) vezetőségi tagja volt. Számtalan – azaz pontosan 318 – publikációjából itt kiemelném „A zsidó Budapest” címűt; és természetesen a nemrég megjelent magnum opust, *A zsidók története Magyarországon* két kötetét, melyben a pannóniai időktől és a középkori legendáktól 2012-ig követi nyomon a zsidók történetét. Mint maga nyilatkozta: „Élt bennem a vágy, hogy megmutassam, a

magyar történelemből nem vehető ki a zsidó történelem.” A kisebbségek története nem választható le a nemzeti történelemtől – vallja –, a kisebbségek eltérő történelmi tapasztalatai nem az idegenség jelei, hanem a történelmi múlt valós elemei. Ez a munka máris a magyarországi zsidó történelem egyfajta kézikönyvévé és felsőoktatási taneszközzé vált.

Ez Komoróczynak általában is célja. Termékeny és jó tollú író. Tudományos tevékenysége mellett – vagy annak természetes folyományaként – mindig fontosnak tartotta a szélesebb közvélemény tájékoztatását, formálását, vagyis a legszebb szóval: tanítót. Tette ezt számos újságcikkkel, vitairattal, tankönyvfejezettel, így már korán feltűnést keltett az 1972-es „A Biblia világa” kötetbe írott tanulmányával („A Biblia természetismerete és világképe”), később a „Sumer és magyar?” című kis kötettel, mely nekem, a kezdő nyelvésznek revelációként hatott.

A történészek egyik maximája, hogy tárgyukkal *sine ira et studio* (harag és részrehajlás nélkül) foglalkozzanak; ám Komoróczy az a fajta történész, aki – ha szükséges – igenis *cum ira et studio* foglalkozik tárgyával, és dörögve hirdeti: „Vigyázzatok, nehogy félrevezessenek titeket a köztetek lakó próféták és jóvendőmondók, se álmaikra ne figyeljetelek, amelyeket álmodnak, mert hazugságot jóvendölnek nektek” (Jeremiás 29, 8-9). Igen, az ókor világa is emberi világ, alapvetően a mieinkhez hasonló konfliktusokkal és megoldásokkal. „Értelmiségi”, ezt a szót meglepve olvastuk Komoróczy ókori fejtegetéseiben: aztán meggyőzött minket: például Jeremiás próféta értelmiségi volt, sőt kritikai értelmiségi, az a fajta ember, akinek semmi se jó, aki mindenben a hibát keresi, és nem átallja hazáját a külföld előtt lejáratni, mert az igazi hazaszeretet nem az áhítatos dicsérgetésben nyilvánul meg, hanem a kemény kritikában. Komoróczy társadalmi elkötelezettsége szervesen következik a judaisztikával, a zsidósággal való foglalkozásból. Szerepvállalásával összhangban 1992 óta ő a Magyar Helsinki Bizottság elnöke, illetve tiszteletbeli elnöke.

Tisztelt Professzor Úr, kedves Géza! Minthogy héberül nem tudok, engedd meg, hogy egy másik, sokkal szerényebb zsidó nyelven, jiddisül köszöntselek. *Rabeynu, ir zayt zeyer a groyser khokhem un an emeser tsadek. Zayt gezunt biz hundred un tsvantsik!*¹

Ezennel átadom Komoróczy Gézának, a tudósnek és embernek a Bacher Vilmos Emlékérmet.

¹ Mesterünk, ön nagyon nagy bölcs, és valódi Igaz Ember. Éljen egészségben 120 évig!